

Zdravotní politika

Tento učební materiál vznikl v rámci projektu Inovace studijního programu Pastorační a sociální práce ETF UK (CZ.2.17/3.1.00/33279) spolufinancovaného z prostředků Evropského sociálního fondu, státního rozpočtu České republiky a rozpočtu hlavního města Prahy.

Evropský sociální fond – Operační program Praha Adaptability
Praha & EU: Investujeme do vaší budoucnosti

ZDRAVOTNÍ POLITIKA

- Zdraví a nemoc jsou předmětem sociální politiky. Zdraví je však pojímáno buď úzce (biologický stav člověka) nebo široce (biologicky přijatelné podmínky a prostředí).

Zdraví

- **Zdraví** může být definováno negativně jako absence nemoci, funkcionálně jako schopnost vyrovnat se s denními aktivitami, nebo pozitivně jako způsobilost a pohoda v balansu (vyrovnanosti). V každém organismu zdraví je forma homeostáze. To je stav rovnováhy příjmu a výdeje energie a látky (s možností růstu). Zdraví značí i dobré vyhlídky na trvalý přežití. U vnímajících bytostí jako lidí, zdraví je širší koncept.

Definice zdraví podle WHO

- Světová zdravotnická organizace (WHO) definuje zdraví jako "stav kompletní fyzické, mentální a sociální pohody, který nesestává jen z absence nemoci nebo vady."

Zdravotní rizika

- Faktory životního a pracovního prostředí, které vyvolávají nebo přispívají k určitým onemocněním, se nazývají zdravotními riziky.
- *Nejčastějšími zdravotními riziky jsou:*
  - nedostatek pitné vody,
  - nedostatek hygieny a sanitárních zařízení a
  - strava kontaminovaná bakteriemi a plísněmi.
- *Hlavní typy zdravotních rizik jsou:*
  - infekční onemocnění,
  - pracovní úrazy a nemoci z povolání,
  - společenské prostředí, resp. nehody, úrazy a škodlivé látky a jiná rizika vycházející z rodinného, životního a sociálního prostředí,
  - globální životní prostředí, resp. ohrožení slunečním zářením a znečištěním půdy, vody a vzduchu.

Péče o zdraví

- **prevence** (ochrana člověka před nemocí a úrazem),
- **terapie** (léčba následků onemocnění nebo úrazu),
- **rehabilitace** (obnova nezávislého a plnohodnotného tělesného i duševního života osob po úrazu, nemoci nebo závislosti nebo zmírněním trvalých následků nemoci nebo úrazu pro život a práci člověka),
- **reintegrace** (kompenzací ztrát na zdraví umožnit plné nebo alespoň částečné uplatnění člověka v jeho obvyklých společenských rolích (rodina, komunita, práce)).

Dostupnost zdravotní péče

- Podmínky, které vytváří stát pro realizaci práva na zdraví.
- Dostupnost je dána:
  - **geografickou dostupností** (prostorovou x časovou),
  - **institucionální dostupností** (míra rozvoje lékařské péče),
  - **ekonomickou dostupností** (míra sociální solidarity),
  - **kulturně civilizační dostupností** (míra schopnosti zdravotní péči vyžadovat a přijímat).

Nemoc

- **Nemoc** je každý abnormální stav těla nebo mysli, který způsobuje potíže, dysfunkci (poruchu činnosti některého orgánu) nebo bolest postižené osobě nebo osobám, které jsou s postiženým v kontaktu.
- Nemoc se stává sociální událostí v okamžiku, kdy člověk nemůže zabránit poruše svého zdraví, nebo nemá dost vlastních sil a zdrojů, aby tuto poruchu odstranil, léčil a rehabilitoval se. **Sociální událostí se nemoc stává, potřebuje-li člověk pomoc jiné osoby, pomoc peněžní či pomoc institucionální nebo působí-li pracovní neschopnost.**
- Nemoc může mít průběh akutní nebo chronický.

Příčiny onemocnění mohou být:

a) **zevní**

- biologické (viry, bakterie, paraziti, plísně),
- fyzikální (fyzikální podněty vnějšího prostředí jako např. elektřina),
- chemické (chemické podněty vnějšího prostředí působící otravy apod.),

b) **sociální** (selhání sociálního prostředí vyvolávající stresy apod.),

c) **vnitřní**

- genetické dispozice,
- nedostatek sociální odolnosti vůči chorobám (dispozice, závislosti).

Zvláštním případem nemoci je **úraz** (lat. trauma). Je to zevní zásah působící na organismus náhle (či krátce), mající za následek poruchu zdraví.

Ekonomické důsledky nemoci:

Můžeme je rozdělit na:

- náklady na prevenci, léčení, rehabilitaci a reintegraci,
- pracovní neschopnost a ztrátu příjmů z ekonomické činnosti,
- vyčíslitelné škody (na majetku – zejména u pracovních úrazů).

POJMY

- **Symptom** – příznak
- **Syndrom** – soubor příznaků
- **Invalidita** – pokles nebo ztráta pracovní schopnosti pro nepříznivý zdravotní stav. Může být částečná nebo úplná (po posouzení nárok na ČID nebo PID). Invalidita znamená, že zdravotní stav je trvale nebo dlouhodobě ustálený. U dlouhodobého ustálení se trvalost zpravidla předpokládá. Může se však stát, že důvody invalidity pominou (u určitých zdravotních obtížích). Proto se stav invalidity v určitých intervalech prověřuje lékařskou komisí.

POJMY

- **Pracovní schopnost**

Schopnost k práci je determinována způsobilostí biologickou, psychickou a sociální. Práce je činnost nejen ekonomická.

Má dvě fáze:

- počáteční (primární vstup do ekonomické činnosti),
- průběžnou (udržení pracovní schopnosti).

- **Pracovní neschopnost**

Je to nemožnost ekonomické činnosti pro nemoc nebo úraz. Může být nezaviněná (onemocnění, úraz) nebo zaviněná (újma na vlastním zdraví způsobená úmyslně nebo z nedbalosti).

- Pracovní neschopnost může být:
- úplná (např. při hospitalizaci),
- částečná (může vykonávat některé práce, např. při ambulantní léčbě),
- speciální (nemoc brání postiženému vykonávat určitý druh práce, např. zdravotní způsobilost pro práci s potravinami.).

Příčinná souvislost mezi nemocí a pracovní neschopností

- Příčinnou souvislost (kausální nexus) mezi nemocí a pracovní neschopností a míru této neschopnosti určí lékař. V této vazbě příčiny a následku hraje významnou roli faktor času.
- Podle délky trvání příčiny a následku rozeznáváme krátkodobé, dlouhodobé nebo trvalé pracovní neschopnosti.
- **Prvky nemoci jako sociální události jsou:**
  - příčina – nemoc, úraz, karanténa,
  - důsledek – ztráta výdělku,
  - kausální nexus mezi příčinou a následkem,
  - sociální podmínka (předepsané chování postiženého).

ZDRAVOTNÍ POJIŠTĚNÍ

- **PLÁTCI POJISTNÉHO:**

- Zákonem č. 48/1997 Sb., v platném znění, jsou určeny tři skupiny plátců pojistného zdravotního pojištění:
- **stát** platí pojistné za definované skupiny osob,
- **zaměstnavatel** odvádí pojistné za zaměstnance,
- **pojištěnec** v níže uvedených případech.
- Pojištěnec je plátcem pojistného pokud:
  - **a)** je zaměstnancem vykonávajícím činnost, ze které mu plynou nebo by měly plynout příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků podle § 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v platném znění,
  - **b)** je osobou samostatně výdělečně činnou,
  - **c)** je osobou bez zdanitelných příjmů.
- Výše pojistného činí **13,5 %** z vyměřovacího základu.

PLÁTCE POJISTNÉHO - STÁT

- Stát je plátcem pojistného za osoby uvedené v § 7 odst. 1 zákona č. 48/1997 Sb., v platném znění. Za tyto osoby platí stát měsíčně pojistné ve výši 13,5 % z částky rovnající se vyměřovacímu základu pro platbu pojistného státem. Jedná se o dále uvedené osoby:

1. Nezaopatřené dítě

2. Poživatelé důchodů

3. Příjemce rodičovského příspěvku

4. Příjemce peněžité pomoci v mateřství

5. Osoby pobírající dávku pomoci v hmotné nouzi a osoby společně s ní posuzované, nejsou v pracovním ani obdobném vztahu ani nevykonávají samostatnou výdělečnou činnost, nejsou v evidenci uchazečů o zaměstnání a nejde o poživatele starobního, plného invalidního, vdovského nebo vdoveckého důchodu, ani o poživatele rodičovského příspěvku nebo o nezaopatřené dítě.

6. Osoba, která je závislá na péči jiné osoby a osoba pečující (min. ve stupni závislosti II)

7. Uchazeč o zaměstnání včetně uchazečů o zaměstnání, kteří přijali krátkodobé zaměstnání

8. Osoba ve vazbě nebo ve výkonu trestu

9. Osoba celodenně, osobně a řádně pečující alespoň o jedno dítě do 7 let věku nebo nejméně o dvě děti do 15 let věku

Do této kategorie může být osoba zařazena jen tehdy, pokud nemá příjmy ze zaměstnání ani ze samostatné výdělečné činnosti.